

Nr 129.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till täckning av vissa vid skifferoljeverket vid Kinne-Kleva uppkomna driftsförluster och avvecklingskostnader; given Stockholms slott den 14 februari 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

GUSTAF.

John Ericsson.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 februari 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och handelsdepartementen anför statsrådet Ericsson.

Enligt skrivelse den 27 juni 1946, nr 435, bemyndigade riksdagen i anledning av propositionen nr 48 Kungl. Maj:t dels att medgiva Svenska skifferoljeaktiebolaget att nedlägga driften vid skifferoljeverket vid Kinne-Kleva och dels att vidtaga nödvändiga stödåtgärder åt den genom skifferoljeverkets nedläggande friställda arbetskraften. Vid anmälan i statsrådet av nämnda proposition yttrade jag bland annat, att det kunde ifrågasättas att medel skulle ställas till skifferoljebolagets förfogande såsom kompensation för den ökade förlust, som kunde uppstå i samband med avvecklingen av verket. Jag framhöll emellertid, att denna fråga liksom vissa andra frågor, som sam-

manhängde med avvecklingen, borde upptagas till prövning vid senare tillfälle. Vad jag sålunda anförde föranledde icke något särskilt uttalande från riksdagens sida.

Den 28 juni 1946 meddelade Kungl. Maj:t beslut i anledning av riksdagens skrivelse, varvid Kungl. Maj:t bland annat bemyndigade statens arbetsmarknadskommission att vidtaga de stödåtgärder åt den genom skifferoljeverkets nedläggande friställda arbetskraften, vilka kunde vara nödvändiga utöver vad bolaget i sådant hänseende åtgjort.

Frågan om avvecklingen av Kinne-Klevaverket berördes även i propositionen 1946:304 angående anslag till teckning av ytterligare aktier i Svenska skifferoljeaktiebolaget. Vid anmälan i statsrådet den 24 maj 1946 av denna proposition anförde nämligen chefen för handelsdepartementet, att enligt vad styrelsen för bolaget uttalat någon förlust för bolaget icke förväntades uppstå för räkenskapsåret 1945/46 under förutsättning att underskotten å driften vid Kinne-Kleva under räkenskapsåret täcktes med särskilt därför anslagna medel. Departementschefen framhöll emellertid, att bolaget enligt de principer för prissättningen, som vore gällande under tiden intill den 8 december 1945, erhållit full täckning för sina direkta produktionskostnader. Med hänsyn härtill syntes eventuella underskott å driften vid Kinne-Kleva före nämnda tidpunkt böra bestridas av bolaget. Däremot kunde skäl anföras för att driftsförlusterna under tiden efter den 7 december 1945 täcktes i annan ordning. Denna fråga syntes emellertid böra upptagas till behandling vid en senare tidpunkt då samtliga spörsmål berörande den föreslagna avvecklingen av Kinne-Klevaverket klart kunde överblickas.

I skrivelse, nr 440, i anledning av sistnämnda proposition förklarade sig riksdagen anse riktigt, att å driften vid Kinne-Kleva uppkommande eventuellt underskott före den 8 december 1945 borde bestridas av Svenska skifferoljeaktiebolaget, när bolaget intill sagda tidpunkt erhållit full täckning för sina direkta produktionskostnader.

I en till chefen för handelsdepartementet ställd, den 15 januari 1947 dagtecknad skrivelse har nu *styrelsen för svenska skifferoljeaktiebolaget* hemställt om anvisande av ett anslag å 1 377 279 kronor 28 öre för att täcka dels driftsförluster å 741 114 kronor 02 öre vid Kinne-Kleva under tiden 8 december 1945—30 juni 1946 och dels avvecklingskostnader å 636 165 kronor 26 öre därstädes för tiden 1 juli 1946—31 december 1946.

Till utredning rörande driftsförlusternas omfattning har styrelsen framlagt ett räkenskapsammandrag jämte därtill hörande bilagor. Sammandraget är av följande lydelse.

Inkomster

Försäljningsvärde å tillverkade produkter	kronor	628 344: 40
Försåld elektrisk energi	»	7 228: 50
Hysesinkomster å bostäderna	»	17 767: 66
Arrendeinkomster	»	4 163: 84
Uthyrning av grävmaskin	»	7 550: 40
	Kronor	665 054: 80.

Utgifter

Utbetalningar genom huvudkontoret, Örebro	kronor	156 089: 39
Utbetalningar genom fabrikskontoret, Kinne-Kleva ..	»	19 655: 48
Arbetareavlönningar	»	791 854: 61
Till driften utlämnat material från förrådet enligt månadssammandrag	»	198 145: 36
Kostnader för inköpt material m. m., som direkt påförts driften enligt uppgjorda specifikationer	»	162 435: 17
Riksförsäkringsanstalten, Stockholm, del i olycksfallsförsäkring	»	1 773: 84
Brand- och Lifförsäkrings AB Skåne-Malmö, del i brandförsäkringspremier	»	21 604: 15
Svenska Arbetsgivareföreningen, Stockholm, del i årsavgift	»	549: 36
Frakt å råbensin, som sänts till Kvarntorp för raffinering	»	15 915: 06
Del i administrations- och försäljningskostnader vid huvudkontoret i Örebro (totalt för året Kr. 67 918: 71)	»	38 146: 40
	Kronor	1 406 168: 82.

Utgifter enligt ovan	kronor	1 406 168: 82
Inkomster enligt ovan	»	665 054: 80

Förlust under tiden $\frac{8}{12}$ 1945— $\frac{30}{6}$ 1946 att täckas genom särskilt statsanslag	Kronor	741 114: 02.
--	--------	--------------

I fråga om avvecklingskostnaderna anför styrelsen, att bolaget under hösten 1946 i samråd med vederbörande myndighet iklätt sig samtliga de kostnader av detta slag, vilka blivit en följd av driftsnedläggelsen. Dessa kostnader har styrelsen närmare specificerat i ett vid skrivelsen fogat sammandrag jämte därtill hörande bilagor. Sammandraget lyder sålunda.

Inkomster

Försäljningsvärde å tillverkade produkter	kronor	52 515: 36
Försåld elektrisk energi	»	3 118: 44
Hysesinkomst å bostäderna	»	8 777: 02
Arrendeinkomster	»	3 007: 50
	Kronor	67 418: 32.

Utgifter

Utbetalningar genom huvudkontoret, Örebro	kronor	112 869: 70
Utbetalningar genom fabrikskontoret, Kinne-Kleva	»	8 391: 84
Arbetareavlönningar	»	325 207: 63
Till driften utlämnat material från förrådet enligt månadssammandrag	»	22 491: 49
Kostnader för inköpt material m. m., som direkt påförts driften enligt uppgjorda specifikationer	»	34 335: 72
Kostnader för diverse inköp, som verkställts innan beslut om nedläggande av driften förelåg, men som le-		

vererats och fakturerats därefter enligt särskild specifikation	kronor 155 667: 50
Riksförsäkringsanstalten, Stockholm, del i olycksfallsförsäkring	» 13 429: 18
Brand- och Lifförsäkrings AB Skåne-Malmö, brandförsäkringspremier	» 7 259: 62
Svenska Arbetsgivareföreningen, Stockholm, del i årsavgift	» 5 862: 20
Frakt å råbensin, som sänts till Kvarntorp för raffinering	» 5 664: 70
Sveriges Industriförbund, Stockholm, medlemsavgifter..	» 404: —
Del i administrations- och försäljningskostnader vid huvudkontoret i Örebro, beräknat	» 12 000: —
	<hr/> Kronor 703 583: 58.
Utgifter enligt ovan	kronor 703 583: 58
Inkomster enligt ovan	» 67 418: 32
Förlust under tiden $\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1946 att täckas genom särskilt statsanslag	Kronor 636 165: 26.

Styrelsen upplyser härjämte i sin skrivelse att avgångs- och flyttningserättningar utbetalats till arbetare med 142 903 kronor 08 öre och till tjänstemän med 8 773 kronor 26 öre, allt i enlighet med särskilt efter förhandlingar med representanter för handelsdepartementet och arbetsmarknadskommisionen träffat avtal. Övriga kostnader utgjordes av bland annat omkostnader för den begränsade tillverkning, som det varit nödvändigt att upprätthålla innan verket helt kunnat ställas stilla, ersättningar till markägare för vattenföroreningar samt utgifter för viss utrustning, avsedd att möjliggöra gruvbrytning i större utsträckning i Kinne-Kleva. Denna utrustning, som bestode av ackumulatorlokomotiv, laddningslikriktare, batterier m. m. och kostat cirka 155 700 kronor, beställdes i augusti 1944 men levererades först under hösten 1946, varför betalningen för densamma erlades efter det att beslutet om nedläggande av driften förelegat. Styrelsen anför vidare beträffande avvecklingskostnaderna.

Endast de utgiftsposter, som belöpa på tiden intill 31 december 1946 äro nu medtagna. Givetvis komma i fortsättningen vissa kostnader att uppstå för underhåll och tillsyn av verket, brandförsäkringar m. m. Dessa kostnader ha preliminärt beräknats till ungefär 85 000 kronor per år, vari dock icke ingå de omkostnader, som kunna uppstå därigenom att bolaget blir skyldigt att lämna vissa kompensationsersättningar till tidigare anställd personal, som uppfört egna hem på platsen, men som nu önskar avflytta från orten. Vissa anspråk ha i förevarande avseende redan framställts, och förhandlingar pågå gemensamt med vederbörande myndigheter hur härvidlag bör förfaras.

Då Kinne-Klevautredningen för närvarande arbetar, har det icke ansetts riktigt att nu söka försälja något av den utrustning, som finnes vid verket. Emellertid har förrådsmaterial och en del inventarier överförts till Kvarntorp, där detsamma förvaras och efterses för Kinne-Klevas räkning. I den mån särskilt förrådsmaterial där utlämnas för användning i driften, debite-

ras Kvarntorpsverket härför i vanlig ordning, varvid ett överskott uppstår, som till en mindre del kan komma att täcka kommande utgifter för Kinne-Klevaverket. Dessa utgifters storleksordning bliva givetvis även beroende av de beslut, som statsmakterna komma att fatta rörande de framtida förhållandena vid Kinne-Kleva på basis av det resultat, som den förutnämnda utredningen kan komma till vid sitt arbete.

Styrelsen framhåller vidare, att frågan hur avvecklingskostnaderna för tiden efter den 31 december 1946 skulle täckas borde med hänsyn till vad styrelsen anfört upptagas till behandling vid senare tidpunkt.

Över styrelsens framställning har *Kinne-Klevautredningen* avgivit yttrande.

Utredningen, som särskilt berört frågan om försäljning av den för gruvbrytningen anskaffade utrustningen, framhåller, att ur utredningens synpunkt intet vore att erinra mot en försäljning av ifrågavarande utrustning, därest man kunde räkna med att eventuell återanskaffning av motsvarande utrustning vore möjlig inom erforderlig eller åtminstone någorlunda rimlig tid samt utan nämnvärd kostnadsstegring. Frågan huruvida detta kunde antagas vara fallet kunde emellertid icke besvaras av utredningen utan borde enligt utredningens mening hänskjutas till prövning av skifferoljebolaget eller de myndigheter, som bäst kunde bedöma sagda spörsmål. Visade det sig vid vederbörlig prövning, att det ej låge utom sannolikhetens gräns att vid behov kunna ordna med dylik återanskaffning inom rimlig tid och till rimlig kostnad, ville utredningen för sin del ej motsätta sig en försäljning av berörda materiel. Utredningen ansåge sig dock böra framhålla även den möjligheten, att materielen nyttiggjordes genom uthyrning till därav eventuellt intresserade företag. — Vad bolaget i övrigt anfört, hade utredningen funnit icke föranleda något yttrande från utredningens sida.

Jag torde i detta sammanhang få lämna en kort redogörelse för de åtgärder, som vidtagits för att bereda sysselsättning åt den arbetskraft, som frigjorts genom att driften nedlagts vid Kinne-Klevaverket. Avvecklingen av driften har skett under synnerligen gynnsamma arbetsmarknadsbetingelser. Genomsnittsåldern hos den vid företaget anställda personalen var relativt låg och näringslivets efterfrågan på arbetskraft var särdeles livlig. Redan under första halvåret 1946 kunde också en successiv avgång av arbetskraft ordnas och antalet arbetare, som vid slutet av november 1945 utgjorde 367, uppgick vid tidpunkten för riksdagens beslut om driftens nedläggande till 223. Av dessa voro i januari 1947 en förman och 19 arbetare fortfarande sysselsatta för skifferoljebolagets räkning med konserverings- och utlastningsarbeten. Till anläggningarna vid Kvarntorp ha överflyttat 5 tjänstemän och 4 arbetare. Vid det bolag, Husaby aktiebolag, som med stöd av borgen från statens sida bildats för tillverkning av rostfria matbestick i Kinne-Kleva, hade den 31 januari anställts 61 personer, som tidigare tjänstgjort vid skifferoljebolagets anläggningar där. De arbetare, som icke anställts vid Husaby aktiebolag, ha huvudsakligen erhållit arbete inom länet i metall- och maskinindustri, pap-

*Före-
draganden.*

persindustri och byggnadsindustri. Sålunda ha vid Katrinefors aktiebolag, som bedriver pappersindustriell verksamhet, anstälts 82 arbetare. Ett fåtal arbetare har övergått till egen verksamhet eller genomgår yrkesutbildning. Nämnas må även att av de arbetstagare, som äro ägare av egna hem, ha 3 flyttat till annan ort och därvid avyttrat sina fastigheter. De övriga ha dels arbetat hos skifferoljebolaget under avvecklingsperioden, dels fått anställning hos Husaby aktiebolag eller vid Katrinefors pappersbruk. Arbetarna vid pappersbruket färdas med buss till och från arbetet. Slutligen kan framhållas, att arbetsmarknadskommissionen fattat beslut att tillerkänna förutvarande arbetstagare vid företaget fri resa till anställningsorten samt ersättning för flyttning av familj och bohag. Detta beslut har gynnsamt bidragit till en snabb utplacering av de anställda.

Det framgår sålunda, att personalfrågan vid Kinne-Kleva kunnat lösas på ett lyckligt sätt i avvaktan på de förslag som kunna komma att framläggas av Kinne-Klevautredningen och de åtgärder som med anledning därav kunna komma att vidtagas.

Även om avvecklingen av driften vid Kinne-Kleva nu kan anses vara slutförd komma, såsom bolaget framhåller i sin skrivelse, vissa kostnader att uppstå, tills definitivt beslut fattats om ny fabrikation därstädes eller om anläggningens bevarande ur försvarsberedskapssynpunkt. Styrelsen beräknar kostnaderna för tillsyn av verket, brandförsäkringspremier m. m. till 85 000 kronor. Mot detta belopp stå vissa hyresinkomster samt inkomster av till Kvarntorp successivt försald förrådsmateriel. Slutredovisning av dessa löpande inkomster och utgifter bör ske vid lämplig tidpunkt, eventuellt i samband med upptagandet av ny tillverkning vid Kinne-Kleva.

I fråga om dispositionen av Kinne-Klevaverket tillhörig utrustning ansluter jag mig till den av Kinne-Klevautredningen företrädde ståndpunkten. Jag anser sålunda, att den vid verkets nedläggande befintliga utrustningen bör bibehållas, till dess beslut fattats i anledning av utredningens blivande förslag. Däremot bör skifferoljebolaget med hänsyn till rådande knapphetsläge icke vara förhindrat att, då så finnes med fördel kunna ske och med beaktande av de av utredningen framförda synpunkterna, försälja eller uthyra de för ökad gruvbrytning anskaffade maskinerna m. m., som icke hunnit tagas i bruk. Vid sådan försäljning eller uthyrning inflytande medel torde lämpligen böra avräknas mot bolagets kostnader för Kinne-Klevaverket och sålunda upptagas i slutredovisningen av löpande utgifter och inkomster vid Kinne-Klevaverket.

Mot skifferoljebolagets redovisning av driftsförlusterna och avvecklingskostnaderna för perioden 8 december 1945—31 december 1946 har jag icke något att erinra. Medel för täckning av ifrågavarande utgifter, vilka uppgå till 1 377 279 kronor 28 öre, torde böra anvisas över ett obetecknat anslag under tionde huvudtiteln i riksstaten för nästa budgetår. Anslaget torde böra avrundas uppåt till 1 377 300 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Täckning av vissa vid skifferoljeverket vid Kinne-Kleva uppkomna driftsförluster och avvecklingskostnader* för budgetåret 1947/48 under tionde huvudtiteln anvisa ett anslag av kronor 1 377 300.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Ivan Eckersten.
